

Risabrånarna två väglösa torp

Oskars Hembygdsförening satte år 2010 upp denna skylt vid torpen i Risabrånarna. Senare undersökningar har emellertid visat att platsen var bebodd långt efter 1907 och in på 1950-talet

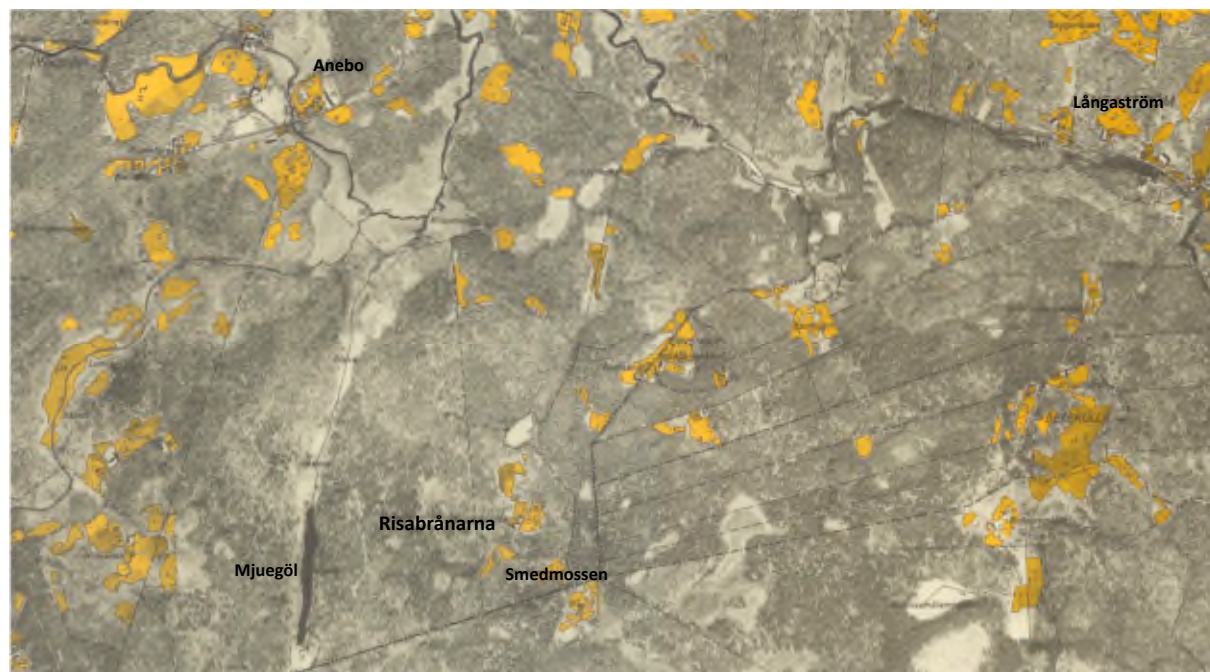
*Risabrånarna, terräng, f.d. torp,
Anebo, Oskars sn, S.Möre hd, Kalm.l.*

*Risabrånarna
ek (1978) Kalm.l.
4G 5b Anebo*

Den handskrivna texten har hämtats från "Ortnamnsregistret". I folkmun finns flera olika stavningar och uttal för ortnamnet. I det följande använder vi ortnamnet Risabrånarna. Platsen ligger idag i Nybro kommun, men har tidigare hört till Mortorps socken och senare Oskars socken. Trakten kallades förr för Mortorps skogsbygd.

Risabrånarna två väglösa torp

Ekonomiska kartan 1942. De gula områdena är odlingsmark.

Torpen har inga förbindelser med omvärlden via körvägar. Det finns en gångstig åt nord-nord-väst som mynnar ut vid Strömsholm (Kaxgårde) och en gångstig åt nord-ost via Sågaremålen till Långaström. Söderut finns en gångstig till Smedmossen. Möjligheterna att nå stora vägen mellan Alsjöholm och Tvärskog begränsas av att Hagbyån måste korsas. I dag kan man via en ny skogsbilväg från Långaström åka västerut och nå torpen efter en kortare promenad på den gamla gångstigen.

En skylt vid skogsbilvägen anger att den byggdes av bland andra Egon Jonsson i Västrakulla och Gustafsson i Örsjö under Eric Krönmarks tid som landshövding i Kalmar län (1981–1996).

El- och telenätet nådde aldrig fram till Risabrånarna.

Risabrånarna två väglösa torp

Torparfamiljens öde speglas i hur barnen reser till Stockholm och Amerika. Amanda är under två perioder i Stockholm innan hon kommer hem till Runtorp 1891 för att flytta med delar av familjen till Risabrånarna 1892. Inflyttningslängden för Oskars socken 1892 har följande uppgifter: År 1897 den 23 dec gifter sig Anna Sofia Jonsson, bonddotter i Björnasjö med torparen Karl Johansson i Anebo. De får under åren 1899-1907 fem barn. Det måste ha varit svårt att klara försörjning för familjen med torpets begränsningar.

Mortorp (H) AI:11 (1888-1899) Bild 264 / sid 256 (AID: v23382.b264.s256)

14	Torp. Johan Jonsson Petersen	24	1/6	Denhofen	✓			
15	H. Maria Holmström	30	29/4	Oskar	✓			
16	Barn: Per	59	1/5	Myr	✓			
17	" Martha	67	1/2	Re	✓			
18	" Anders	72	20/10	Re	✓			
19	" Anna Maria	1869	11/8	St	✓	Klara, 17.9	1888	30
20	" Anders	1861	11/11	Mortorp	✓	Johna, 26.11	1888	46
21	" Christina	64	23/3	St	✓	Takot, 30.5	1890	12
22	" Anna	64	15/11	St	✓	Wachdem, 4.11	1891	41
23	" Per fuktad 80	59	2/5	St	✓	Amerika, 28.5	1892	15

Det slutar med en tragedi för familjen då Karl tar sitt liv den 2 maj 1908. Prästen Carl Areskog skriver i Död- och Begravningsboken "Självmod (hängning) trol. under sinnesförvirring". De yngsta flickorna som är tvillingar har just fyllt ett år. Änkan Anna flyttar till Wallina stället. Stugan mitt emot John, snickarens hus. Anna försörjde sig genom att sticka vantar bland annat.

Oskar (H) Alla:1 (1900-1919) Bild 67 / sid 57 (AID: v174728.b67.s57)

Torp, lägenhet, verk och inrättningar m m. under elvanstående fastighet.	Yrke (tjänst, näringstätt, Stäm (främmande), Lyte (fallandesot, sinnessjukdom, tillstånd, blindhet, dödsorsak).	Född	Födelseort (församling i län eller i stad).	Vaccinerats (eller konstgjort)	Gift	Enkling, enka eller fränskild
Personens för- och tillnamn samt familjeställning, äfven som personens titel om annan än den i kol. 2 angifna.		år.	dag och mån.		år, dag och månad.	år, dag och månad.
Torpet ägs af Torp. Hans Olof Andersson i Runtorp. Risabrånarna Torp		67	10/1	Mortorp	✓	91 2/2
H. Anna Sofia Jonsson	(Oskar)	68	2/9	Oskar	✓	08. 2/5
S. John War		99	24/8	St	✓	
S. Erik Maufred		01	26/9	St	✓	
S. Gustaf Napolen		05	6/6	St	✓	
d. Elsa Johanna		07	10/3	St	✓	
d. Ellen Marie		07	10/3	St	✓	

Risabrånarna två väglösa torp

Karl Johanssons änka Anna Sofia på Wallinastället har vid Lokalundersökningen 1914 en gris som är yngre än 4 månader.

Trädgården 0,20 hektar (2 000 m²) och övrig mark 0,02 hektar.

Å denna blankett meddelade uppgifter få ej begagnas för taxering eller beskattning utan av-
givas endast för statistiska ändamål. N: 892

Lokalundersökning år 1914

i Oskars socken Wahman t. Lövå hush.-sällsk. 13

Gården Lågenheten Torpet Wallinastället Jordreg.-n:r 13

Ägare Carl Johanssons änka Brukare

Hingstar vid 4 år o. äldre.	Arbets- hästar.		Vagns- och ridhästar.		Unghästar (vid 1 till 3 år).		Föl.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt.	Kalvar.	Baggar och tackor.	Lamm (under 1 år).	Götter.	Killingar (under 1 år).	Avelssvin.		Grisar (under 4 mån.).	Höns.	Bj- samhallen. Anat fjäderfä.	
	Vallac- ker.	Ston.	Vallac- ker.	Ston.	Hingstar och vallicker.	Ston.											Fär- gallar.	Modet- suzor.				
																			/			

Uppgift lämnad den 7/8 av ägaren Brukningsdelen besökt ej besökt.

Egendomens hela areal (utan vatten):	Hekt- ar.	Växtslag.	Areal. Hekt- ar.	Utsäde.		Skörd föregå- ende år. Kg.	V ä x t s l a g .	Areal. Hekt- ar.	Skörd föregå- ende år. Kg.
				Kg. pr här.	Kg.				
Trädgård	0,20	Höstvete .					Sockerbeter		
Åker och annan od- lad jord		Höstråg .					Foderrötfrakter		
Naturlig äng		Värvete .							
Skogs- o. hagmark .		Värråg . .							
Övrig mark	0,02	Korn . . .					Odlad jord för höskörd . . .		
Summa areal (utan vatten)	0,22	Havre . . .					" " förgräs o. d. till tete " " o. grönfoder . . .		
Nyodling under senas- te fem år	✓	Blandsäd .					" " för säd till betä o. " " grönfoder . . .		
Av åkerjorden äro täckdikade		Ärter . . .					Ren träda		
Begagnade torvmossor:		Bönor . . .					Obrukad åkerjord		
till torvströ		Vicker . .					S:a åker o. annan odlad jord		
till bränsle		Potatis . .					Naturlig äng, använd förslätter		

Risabrånarna två väglösa torp

Å denna blankett meddelade uppgifter få ej begagnas för taxering eller beskattning utan av-
givas endast för statistiska ändamål. Nr: 887.

Lokalundersökning år 1914

i Askrars socken Kalmar l. län hush.-sällsk. 17

Gården Lägenheten Torp Resabrånarna, Anebo Jordreg.-nr: 17

Ägare Elof Pettersson Brukare

Hästar vid 4 år o. däröver	Arbets- hästar	Vagns- och ridhästar	Unghästar (vid 1 till 3 år)	Föl.	Oxar	Tjurar	Kor	Ungnö	Kalvar	Bagar och tackor	Lamm (under 1 år)	Götter	Killingar (under 1 år)	Avelssvin	Gödsvin	Grisar (under 4 mån.)	Höns	Annat fjäderfä	Bi- samhälle
							3		1	2	1								

Uppgift lämnad den 7/8 av 1914 av ägaren Brukningsdelen besökt ej besökt

Egendomens hela areal (utan vatten):	Hekt- ar.	Växtslag.	Areal. Hekt- ar.	Utsäde.		Skörd föregå- ende år. Kg.	V ä x t s l a g.	Areal. Hekt- ar.	Skörd föregå- ende år. Kg.
				Kg. pr här.	Kg.				
Trädgård		Höstråg .					Sockerbetor		
Åker och annan od- lad jord	442	Höstråg .	0,5	100	600		Foderrotfrukter		
Naturlig äng	1:-	Vårvete .							
Skogs- o. hagmark .	797	Vårtråg .							
Övrig mark	0,10	Korn . .	0,35	50	300		Odlad jord för höskörd . . .	2:-	1500
Summa areal (utan vatten)	1349	Havre . .	1,35	350	1000		” ” förgräs o. d. till bete		
Nyodling under senas- te fem år		Blandsäd .					” ” för säd till bete o.		
Av åkerjorden äro täckdikade		Ärter . .					grönfoder		
Begagnade torvmossor:		Bönor . .					Ren träd		
till torvströ		Vicker . .					Obrukad åkerjord		
till bränsle		Potatis . .	0,42	600	1800		S:a åker o. annan odlad jord	442	
							Naturlig äng, använd förslätter	1:-	900

Som framgår av blanketten ovan fanns det på Resabrånarna i Anebo 1:17 vid lokalundersökningen 1914:

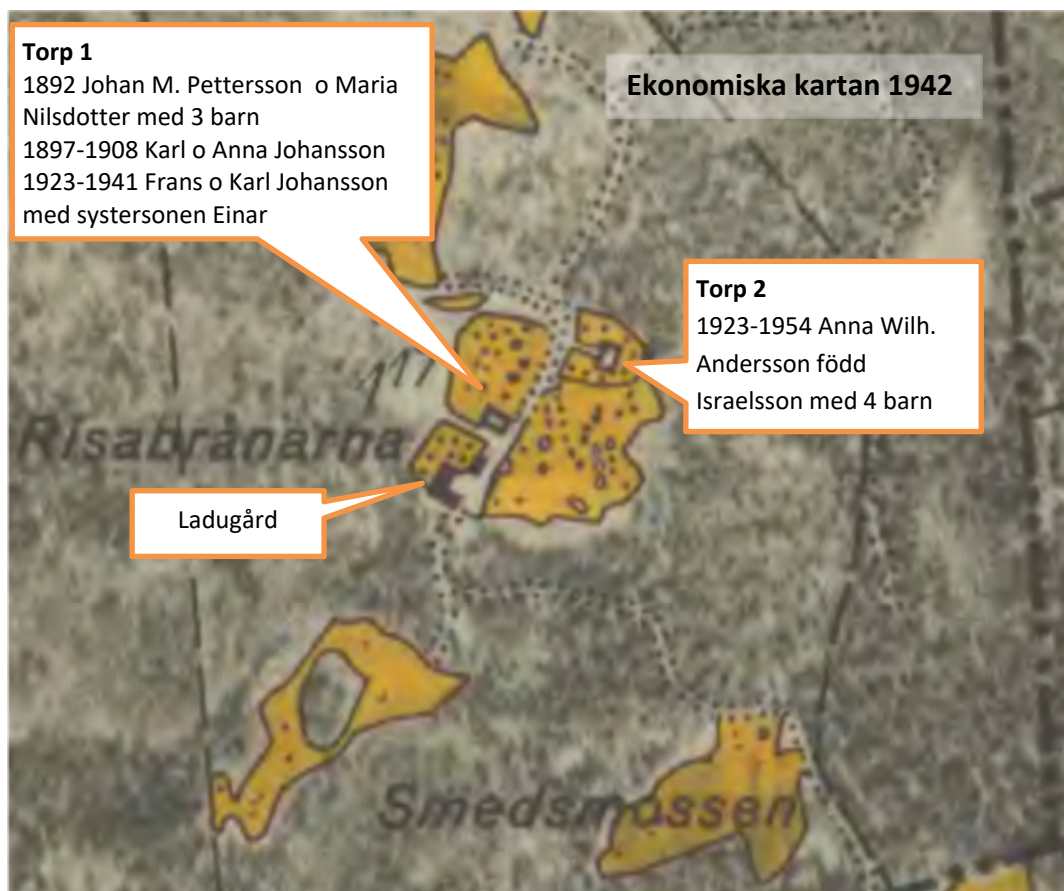
- 3 kor, 1 kalv, 2 baggar/tackor, 1 lamm (under 1 år)
- Man skörde 1913: 600 kg höstråg, 300 kg korn, 1 000 kg havre, 1 800 kg potatis

Risabrånarna två väglösa torp

Risabrånarna 2012

Markerna vid torpen rymmer många odlingsrösen. Stora samlingar av stenar och vi har idag svårt att förstå hur man kunde överleva på platsen genom självhushållning.

Risabrånarna två väglösa torp

Det är den 11 maj 2012.

Vi är en grupp som ska ut och besöka lämningarna efter torpen i Risabrånarna där Rune Olssons mamma har bott och där även Nils-Erik Karlssons mormor bodde där ett 30-tal år. Därefter ska vi till Övre Dye där Nils-Erik med föräldrar och syskon bodde (Nils-Eriks mamma kom från Risabrånarna).

Fr. v.: Inger Karlsson (Algutsboda), Gunvor Johansson (Alsjöholm), Berit Rydholm och Jan Albertsson (Nybro), Nils-Erik Karlsson (Algutsboda) samt Rune och Gerd Olsson (Anebo). Jan-Erik Johansson (Alsjöholm) fotograferade.

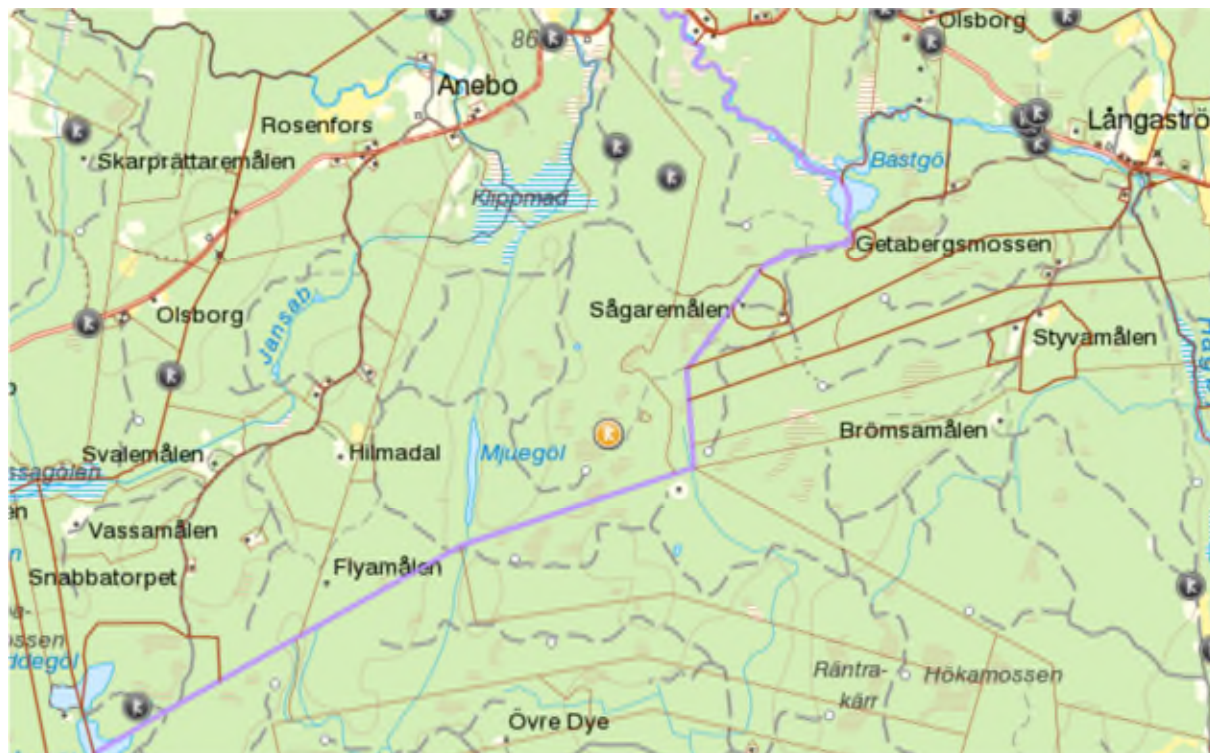
Anna Vilhelmina Johansdotter gifte sig 1907 med Johan Alfred Andersson från Kristvalla. Han var också alla fyra barnens far. Men 1921 flyttade han från familjen till Roma eventuellt emigrerade han. Han hörde dock aldrig av sig mer. Den 27 maj 1923 flyttade Anna Vilhelmina Johansdotter (fadern hette Johan Israelsson) född i Madesjö till Risabrånarna med sina fyra barn, Elsa född 1908, Ebba 1910, Helga 1913 och Gunnar 1917. De flyttade till det mindre nyare huset. Elsa är Nils-Eriks mamma.

År 1923 flyttade även två av Annas bröder till Risabrånarna. **Frans** Oskar Johansson, född 1875 i Hermanstorp, Algutsboda och **Karl** Ludvig Johansson född i Algutsboda. De bodde i det större huset. Karl hade en fosterson, det var avlidna systemens son Karl **Einar** Emanuel Israelsson född 7 juli 1906 i Madesjö. Frans och Karl försörjde sig med att sälja porslin och aluminiumvaror (selse). De hade häst och vagn så kallad långbänk där man ställde upp

Risabrånarna två väglösa torp

varorna som var till försäljning. De bodde i Risabrånarna till hösten 1941 då ett torp i Kroksmåla inköptes. Torpet ägdes av Berits mamma, se längre fram i berättelsen!

Oskars Hembygdsförening har dokumenterat torpen. De finns registrerade hos Riksantikvarieämbetet. <http://www.fmis.raa.se> Under rubriken "Fornsök" kan man läsa om alla registrerade fornlämningar.

Kategorier	Bebyggelselämningar
Typisk datering	Medeltid Nyare tid
Län	Kalmar
Kommun	Nybro
Landskap	Småland
Socken	Oskar
Koordinater (N/E)	6276475 / 556493 (SWEREF 99 TM)
Koordinater (x/y)	6277981 / 1507095 (RT-90 2,5 gon V)
Koordinater (lat/long)	N 56° 37' 44,62", E 15° 55' 15,01" (WGS84)
Beskrivning	Torp, uppgift om. Enligt Oskars hembygdsförening skall på platsen ha legat ett torp med namnet Risabrånarna. (RAÄ dnr 3.4.2-1898-2013)
Antikvarisk kommentar	Namnet finns i ortnamnsregistrets förteckning kopplat till ett torp eller lägenhet. Namnet finns även markerat på fastighetskartan. / 2016-12-16 JA
Skadestatus	Uppgift saknas
Undersökningsstatus	Uppgift saknas
Läge	Uppgift om
Rekommenderat	Risabrånarna

Risabrånarna två väglösa torp

Nils-Erik har det gamla fotot från Risabrånarna där hans mormor bodde. Han kommer ihåg jordgubbslandet till höger om grinden

Grindöppningen fotograferad 2013

Risabrånarna två väglösa torp

Husen i Risabrånarna brann ner på 1950-talet. Det stora huset som bröderna bodde i flyttades till en plats mellan Runtorp och Betekulla. Det huset är rivet och ett nytt är byggt på samma plats

Risabrånarna två väglösa torp

Risabrånarna 2012

Risabrånarna 2012

Risabrånarna två väglösa torp

Nils-Eriks mormor Anna med dottern Ebba flyttar den 12 juni 1954 från Risabrånarna (Anebo 1:38) till Betekulla 1:15. Nils-Eriks mormor dog 1960 i Nybro men begravdes i Oskars kyrka. Nils-Erik berättade att han och hans bröder hade flygvapnets uniformer på sig.

Hemmans eller lägenhets					Personers				
Jordboka- och jordregisternumm.	Jordregister- nummer.	Änka hemmet	Änka hemmet	Änka hemmet	Änka hemmet	Änka hemmet	Änka hemmet	Änka hemmet	Änka hemmet
Anebo	1								
Risabrånarna	17				Äg. Arbet.	Johansson, Frans Oskar	75 18/3	Kron.l. Algutsboda	og
					Arbet.	Johansson, Karl Ludvig	66 2/1	"	og
						Blomberg Johansson, Maria Cecilia	90 16/9	Oskar	og
låg.	18				Äg. Hem.äg.	Johansson, Frans Otto å 15			

Häradsskrivaren i Södra Möre härads fögderi (H) Flab:106 (1941-1941) Bild 210 (AID: v298537.b210)

Risabrånarna två väglösa torp

Oskar (H) BII:1 (1916-1965) Bild 870 / sid 83 (AID: v174730.b870.s83)

12/6	"	18/6	Skogsarbetslän	Anna Vilhelmina Andersson, f. Braellsson	78	6/10	1	Anebo 1:38
"	"	"	"	Emma Astrid Henrietta Andersson	10	14/8	1	"
Mor Lars			Betekulla 1:15, Stensborg, Tvärskog		54	$\frac{2}{6}$	54	$\frac{18}{6}$
"			Tvärskog		54	$\frac{2}{6}$	54	$\frac{18}{6}$

Huset i Betekulla

Grindarna vid huset i Betekulla

Nils-Erik har en tavla hemma som hans mormor har haft. På tavlan sitter en liten dam, som skulle enligt rykten var hans mormor, vid en å som rinner genom en tallskog. . Det är Elsa Lamm som målat den.

ÖVRE DYE

Nu är vi i Övre Dye. Nils-Erik född 1939, bodde i Övre Dye till han var 8 år 1947. Han gick i skolan i Runtorp när han bodde där. Det gick en gräns här, de som bodde i Risabrånarna gick i Lillaverke skola. Han kommer ihåg hur de gick på en stig genom skogen för att komma till mormor i Risabrånarna. Det tog 2-3 timmar att gå från Övre Dye till Lillaverke för att åka buss till Nybro.

Nils-Eriks mamma Elsa var äldst född 1908 och dog 1999. Hon var bland annat piga hos lärarinnan Anna Johansson i Lillaverke skola. Hon började tjäna tidigt. Hon var även piga i Betekulla runt 1920. Hon bodde i Åfors innan hon blev gift.

Risabrånarna två väglösa torp

Jordkällaren Övre Dye

Slipstenen Övre Dye

Risabrånarna två väglösa torp

Husgrund Övre Dye

Grindstolparna Övre Dye

Risabrånarna två väglösa torp

FRIDHEM, KROKSMÅLA

Berit berättar: Min mormor föddes 1920 i Mortorp och familjen flyttade till Ölvingstorp och senare till Malmtorpet (Kaxgårde) vid Malmagölen. Vid ett åsknedslag brann huset ner och jorden såldes. I en hast måste man köpa en annan bostad och det blev Fridhem i Kroksmåla. Huset låg på ofri grund s.k. arrenderad mark. Efter en tid ville svenskamerikanen Ernst Jansen sälja sitt torp och då köpte min mormor och morfar detta där de kunde ha hästar och kor m.m. och lite skogsbruk. Huset "Fridhem" hyrdes ut till Karl Einar från Risabrånarna som hade bildat familj.

Gunnar som bodde kvar på Risabrånarna gick därifrån på en liten stig som var en genväg genom skogen ner till Anebo och sedan till Kroksmåla där han fick sällskap av barnen till Lillaverke skola. Det var lång väg att gå för barnen både i solsken, regn och snöstorm med dåliga skor och kläder.

När min mamma var 18-19 år så jobbade hon hos Lisbeth Kalin på hennes kafé i Alsjöholm. Min mamma Karins föräldrar dog tidigt och då ville hon inte bo kvar ensam i huset i Kroksmåla utan flyttade till Nybro. Karl och Frans Johansson i Risabrånarna ville köpa torpet och så blev det. Brodern Karl dog först, däremot Frans träffade jag några gånger, han dog 1957.

Risabrånarna två väglösa torp

Ernst Jansen står utanför sitt torp. Kortet är taget på 1920-talet

Torpet är tillbyggt, foto 2013

Risabrånarna två väglösa torp

"Kålle" Karl Johansson, "Skabba" Viktor och mjölnaren Herbert

Vi tackar Berit, Rune och Nils-Erik
för att de delar med sig av sina minnen
Gunvor och Jan-Erik Johansson

Oskars Hembygdsförenings hemsida

www.hembygd.se/oskars under Oskarsboken

*Stöd hembygdsföreningens
dokumentationsarbete genom att sätta in
ett bidrag på vårt bankgiro:*

285-7498

Oskars Hembygdsförening